

Εισαγωγή στη Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία

Μάθημα 12^ο: Αποαποικιοποίηση

Γιώργος Μαργαρίτης, Καθηγητής
Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, ΑΠΘ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μάθημα 12^ο

Αποαποικιοποίηση

Περιεχόμενα ενότητας

1. Η αποαποικιοποίηση στα πλαίσια του Ψυχρού Πολέμου
2. Η εκστρατεία στην Αίγυπτο και η ανεξαρτητοποίηση της Αλγερίας
3. Ανασκόπηση της Εισαγωγής στη Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία.

Σκοποί ενότητας

- Προσέγγιση της έναρξης αποδόμησης του αποικιακού φαινομένου κατά την Ψυχροπολεμική περίοδο.
- Μελέτη των αποικιακών πολέμων και της συρρίκνωσης του ευρωπαϊκού συστήματος δυνάμεων.

1^η Ενότητα

Η αποαποικιοποίηση στα πλαίσια του Ψυχρού Πολέμου

Πιστές οι αποικίες στις μητροπόλεις κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

- Αγγλία
 - Στρατεύματα από τις κτήσεις
 - Οικονομική υποστήριξη των μητροπόλεων από τις αποικίες
- Γαλλία
 - Πιστές οι αποικίες στην κυβέρνηση του Βισύ
- Ολλανδία
 - Μάχη στην Ινδονησία
- Βέλγιο.

Μη ευνοϊκές συνθήκες για την αποικιοκρατία μετά τον ΒΠΠ

- Μη επίτευξη κλειστού οικονομικού συστήματος μεταξύ μητρόπολης και αποικιών που ήταν απαραίτητο για την διατήρηση της αποικιοκρατίας
- Πολιτικοί στόχοι των διεθνών οργανισμών ήταν η διατήρηση ανοικτών συνόρων, ελεύθερου εμπορίου
- Αβεβαιότητα ως προς το μέλλον των αποικιών, αν και οι μητροπόλεις έθεσαν ως πρώτο στόχο την ανακατάληψη και διατήρηση των αποικιών τους.

Πολιτική προοδευτικής αποδέσμευσης από τις αποικίες

- Προσπάθεια διατήρησης μιας οικονομικής και πνευματικής σφαίρας επιρροής στις αποικίες
- Διαίρει και βασιλεύει, ενθάρρυνση τοπικών αντιθέσεων
 - 1947, η Μεγάλη Βρετανία αποσύρεται από την ευρύτερη περιοχή της Ινδίας. Ενθάρρυνση σύγκρουσης Ινδουιστών – Μουσουλμάνων και ανάληψη του διαιτητικού ρόλου ανάμεσά τους.

Αποικισμός στα πλαίσια του Ψυχρού Πολέμου

- Οι αποικίες γίνονται χρήσιμες για τις μητροπόλεις – Αγγλία, Γαλλία, Ολλανδία, Βέλγιο, Ισπανία, Πορτογαλία.
- Λόγοι
 - Χρήσιμες οι αποικίες για την εξεύρεση πόρων και στρατευμάτων στην περίπτωση πολέμου με τους Σοβιετικούς
 - Κίνδυνος: η αποχώρηση των ευρωπαϊκών δυνάμεων από τον αποικιακό χώρο, θα άφηνε ωφέλιμο χώρο δράσης στους Σοβιετικούς.
- Η τύχη των αποικιών μετατρέπεται σε διακύβευμα του Ψυχρού Πολέμου.

Κορέα

- Εποπτεία Κορέας, μετά τον ΒΠΠ, από τους Σοβιετικούς στον Βορρά και τους Αμερικανούς στον Νότο.
- 1949 διαπραγματεύσεις για ενοποίηση της Κορέας και την ανάδειξή της σε ουδέτερο κράτος.
- Καθεστώς Νότιας Κορέας εξαπολύει διωγμό κατά του Κομμουνιστικού Κόμματος της Κορέας με την κατηγορία της κατασκοπείας υπέρ του καθεστώτος του Βορρά.
- Καλοκαίρι 1950 ο στρατός της Βόρειας Κορέας εισβάλλει στην Νότια.
- Σκλήρυνση ΗΠΑ, εκστρατεία από δυτικούς στην Κορέα
- Πόλεμος έως το 1953.

Κληροδοτήματα του πολέμου της Κορέας

- Σκλήρυνση ΗΠΑ – Αντικομμουνιστική σταυροφορία
- Αντιλαμβάνονται τον αντιαποικιακό αγώνα ως κομμουνιστική απειλή
- Ισχυρότατη ανάπτυξη συμβατικών στρατιωτικών δυνάμεων και την επανεγκατάσταση τους στην Ευρώπη στα πλαίσια του ΝΑΤΟ
- Πολλαπλασιασμός των στρατιωτικών κονδυλίων των ΗΠΑ
- Ιδεολογική αντεπίθεση
 - Φωνή της Αμερικής
 - Ενίσχυση αντικομμουνιστικών δυνάμεων
 - Χρηματοδότηση του αγώνα Γαλλίας και Αγγλίας κατά των λαών που εξεγείρονται στις αποικίες.

Βρετανική Αυτοκρατορία

- Διαφορετικές στρατηγικές από Γαλλία και Βρετανία
- Βρετανία
 - Πιο ευέλικτη στην αποαποικιοποίηση, Βρετανική Κοινοπολιτεία – British Commonwealth
 - Διατηρεί έτσι την οικονομική πρωτοκαθεδρία
 - Οι αποικίες ανήκουν στο Στέμμα όχι στο βρετανικό έθνος. Αφήνει δυνατότητες πολιτικών ελιγμών.

Γαλλική Αυτοκρατορία

- Οι Γαλλικές δημοκρατίες στηρίζονται στο Έθνος κράτος. Οι αποικίες είναι μέρος της Γαλλίας
- Η εγκατάλειψη των αποικιών δημιουργεί συνταγματικά προβλήματα στην Γαλλία
- Οι αποικίες είναι εθνικά εδάφη, η Αλγερία, το Βιετνάμ, αποτελούν νομούς της Γαλλίας
- Αδιανόητη η εγκατάλειψή τους χωρίς πόλεμο
- Από το 1950 και μετά οι σκληρότατοι αποικιακοί πόλεμοι.

Βιετνάμ, 1954 1/2

Μεταγωγικά αεροπλάνα C-47 της γαλλικής πολεμικής αεροπορίας στο αεροδρόμιο της Χαϊφόνγκ (Βιετνάμ) στη διάρκεια του πολέμου της ανεξαρτησίας.

Πηγή: [U.S. Air Force Historical Studies Office](#) publication [Tactical Airlift \(AFD-101013-035\)](#) p. 6. en.wikipedia.org. Άδεια: Public Domain.

Βιετνάμ, 1954 2/2

Πηγή: Stanley Karnow: *Vietnam: A History*, The Viking Press, New York 1983.

<https://www.flickr.com/photos/13476480@N07/12967588674/>. Άδεια: CC BY 2.0.

Ταπεινωτική ήττα για τους Γάλλους

- Γάλλοι στρατιώτες στα χαρακώματα μπροστά στο αεροδρόμιο του Ντιε Μπιεν Φου (1954).
- Η μάχη τελείωσε με την συνθηκολόγηση των επίλεκτων γαλλικών δυνάμεων.
- Η πολύχρονη αναμέτρηση των γαλλικών αποικιακών δυνάμεων με τον Λαϊκό Απελευθερωτικό Στρατό του Βιετνάμ τελείωσε σε αυτήν την αποφασιστική αναμέτρηση.

Αλγερία, 1945

Πηγή:

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Manifestation nationalistes du 8 mai 1945 S% C3%A9tif.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Manifestation_nationalistes_du_8_mai_1945_S%C3%A9tif.jpg). Άδεια: Public Domain.

Αλγερία, 1954 – 1962

Θύματα βομβαρδισμού με εμπρηστικές βόμβες ΝΑΠΑΛΜ από τη γαλλική αεροπορία.

Πηγή:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Algerians%27_corps_burned_with_Napalm.jpg. Άδεια: Public Domain.

Εξέγερση στην Αλγερία

- Μαζικές διαδηλώσεις Αλγερινών και κομμουνιστών για την ανεξαρτησία της Αλγερίας (1945).
- Στη διάρκεια του πολέμου της ανεξαρτησίας η καταστολή ενάντια στις εκδηλώσεις αυτές προκάλεσε εκατόμβες θυμάτων τόσο στις πόλεις της Αλγερίας όσο και στην ίδια τη Γαλλία, ειδικά στο Παρίσι τον Οκτώβριο του 1961.

Αντίκτυπος στην Ευρώπη

- Το Σχέδιο Μάρσαλ επιβάλλει την συνεργασία των Ευρωπαϊκών χωρών
- 1948 ίδρυση BENELUX, Τελωνειακή Ένωση. Το Βέλγιο και η Ολλανδία είχαν παράλληλα να διατηρήσουν τις αποικίες τους.
- 1952 Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα. Δυτική Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Βέλγιο, Ολλανδία και Λουξεμβούργο.

Επεκτατική σοβιετική πολιτική

- Άνοδος Νικήτα Χρουστόφ στην Σοβιετική Ένωση. Μεταβολή της εξωτερικής πολιτικής.
- Η Σοβιετική Ένωση γίνεται πιο τολμηρή στις διεθνείς της παρεμβάσεις.
- Πιο έντονη οικονομική και στρατιωτική παρουσία σε όλο και περισσότερα μέρη του κόσμου – Μέση Ανατολή, Ασία.
- Επεκτατική απάντηση στην αντικομμουνιστική σταυροφορία που κήρυξαν οι ΗΠΑ το 1951.

Ισορροπία του τρόμου

- 1949 – 1952: ΗΠΑ και Σοβιετική Ένωση εισέρχονται στην εποχή της υδρογονοβόμβας.
- Βελτιώνονται οι φορείς των όπλων
- Πυρηνικά βομβαρδιστικά B52 και Τουπόλωφ 4
- Ανάπτυξη της πυραυλικής.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

2^η Ενότητα

Η εκστρατεία στην Αίγυπτο και η ανεξαρτητοποίηση της Αλγερίας

Κρίση του Σουέζ, 1956

- Δεύτερο διακύβευμα είναι αυτό της Μέσης Ανατολής
 - Διχοτόμηση της Παλαιστίνης
 - Αίγυπτος, πραξικόπημα Συνταγματάρχη Νάσσερ σε αντιπαράθεση με Βρετανούς. Εθνικοποίηση της διώρυγας του Σουέζ. Εκστρατεία Αγγλίας και Γαλλίας. Κρίση του Σουέζ αποτελεί το κύκνειο άσμα της ευρωπαϊκής αυτοκρατορικής ισχύος.

Η συγκυρία του 1956 στην Ευρώπη

- Κλυδωνισμοί στο ανατολικό στρατόπεδο
 - Ταραχές στην Ανατολική Γερμανία
 - Σοβούσα αναταραχή στην Πολωνία
 - Κοινωνική και πολιτική κρίση στην Ουγγαρία.
- Πιέσεις για γρήγορη τεχνολογική και βιομηχανική ανάπτυξη ώστε να μπορούν να ανταγωνιστούν το δυτικό στρατόπεδο.
- Βασική αιτία για τους κλυδωνισμούς.

Λαϊκή Δημοκρατία της Ουγγαρίας

- Παρουσία αντιπροσώπων δυτικού στρατοπέδου και ακροδεξιών στοιχείων.
- Ναζιστική και φασιστική παράδοση, αντισημιτισμός. Ενεργοποιούνται όλα αυτά με τις πιέσεις για βαριά βιομηχανία.
- Βουδαπέστη βραχύβιος εμφύλιος.
- Καταστολή εξέγερσης από τον Κόκκινο Στρατό.

Εκστρατεία Αγγλογάλλων στην Αίγυπτο 1/2

- Γαλλία, Λονδίνο, Ισραήλ ερήμην των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ οργανώνουν εκστρατεία κατά της Αιγύπτου
- Εμπλέκονται σε σκληρότατες οδομαχίες, πτώση ευρωπαϊκής στρατιωτικής ισχύος
- Κατάληψη της Διώρυγας από Αγγλογάλλους, οι Αιγύπτιοι βυθίζουν πλοία στην διώρυγα
- Αποτυχία της εκστρατείας
- ΗΠΑ και Σοβιετική Ένωση παίρνουν αποστάσεις από το ζήτημα.

Εκστρατεία Αγγλογάλλων στην Αίγυπτο 2/2

- Ταπείνωση Μεγάλης Βρετανίας και Αγγλίας
- Πρόκληση εχθρότητας όλων των αραβικών λαών
- Επιτάχυνση της καταστροφής των αποικιών τους στη Μέση και την Εγγύς Ανατολή
- Τελευταία προσπάθεια να επαναστήσουν το ευρωπαϊκό σύστημα δυνάμεων.

Συνέπειες της αποτυχίας της εκστρατείας

- Αναγκαστική στροφή στα ευρωπαϊκά πράγματα. 1957: Υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης, συγκρότηση ΕΟΚ
- Η Γαλλία αντιμετωπίζει γενικό ξεσηκωμό στην Αλγερία, την Τυνησία, το Μαρόκο
- Η Αγγλία αντιμετωπίζει την εχθρότητα του λαού της Κύπρου
- 1958 ξήλωμα του στρατηγικού διαδρόμου της Μεσογείου για την Αγγλία. Ανεξαρτητοποίηση Κύπρου, Μάλτας. Αποχωρεί από την Βόρειο και Ανατολική Αφρική. Αλλάζει ο χάρτης του κόσμου.

Στήριξη της Γερμανίας στην Γαλλία

- Αγώνας Γαλλίας στην Αλγερία ο πρώτος σταθμός για την νεοδημιουργημένη Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.
- Η Γαλλία προορίζεται να ηγηθεί της Ευρώπης, όμως αδυνατεί.
- Η Γερμανία αποφασίζει να στηρίξει την Γαλλία στην εμπλοκή της στην Αλγερία «αγοράζοντας» πολιτικά δικαιώματα στα πλαίσια της ΕΟΚ.
- Αποδομεί την γαλλική κυριαρχία στην μεταπολεμική Ευρώπη.

Πολιτική κρίση στην Γαλλία, 1958

- Η πολιτική κρίση στην Γαλλία ολοκληρώνει την αποκατάσταση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στα ευρωπαϊκά πράγματα.
- Η απόφαση της Γαλλικής κυβέρνησης να ξεκινήσει διαδικασίες αποδέσμευσης της χώρας από την Αλγερία προκαλεί εξέγερση στον Γαλλικό στρατό.
- Δημιουργία Οργάνωσης Μυστικού Στρατού (OAS). Απειλεί με πραξικόπημα.
- Ντε Γκωλ αναλαμβάνει την διαχείριση της δύσκολης κατάστασης. Ζητά εντολή απόλυτης εξουσίας για έξι μήνες από το Γαλλικό Κοινοβούλιο. Διαλύει την Τέταρτη Γαλλική Δημοκρατία και ιδρύει εν συνεχεία την Πέμπτη Γαλλική Δημοκρατία.

Δράσεις του Ντε Γκωλ

- Ολοκληρώνει τις διαπραγματεύσεις με την Δυτική Γερμανία
- Εγκαινιάζει την νέα εποχή ισορροπιών στην ΕΟΚ και στην πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης
- Καταστέλλει
- τόσο τους επίδοξους πραξικοπηματίες της Οργάνωσης Μυστικού Στρατού,
- όσο και τους οπαδούς του Εθνικού Απελευθερωτικού Μετώπου στην Αλγερία, υποχρεώνοντάς τους να συμφωνήσουν σε συμβιβασμό.

Ανεξαρτητοποίηση της Αλγερίας, 1962

- Ο Ντε Γκωλ: Συμφωνεί την κατάπαυση πυρός στην Αλγερία
- Αρχίζει διαπραγματεύσεις με το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο
- Βάζει τις συμφωνίες για την αποδέσμευση των Γάλλων από την Αλγερία σε δημοψήφισμα, το οποίο κερδίζει με 90%
- Ιούλιος 1962, Ανεξαρτητοποίηση της Αλγερίας.
- Ισχυρότατη υποστήριξη από την Γερμανία. Συγκρότηση Γερμανογαλλικού Άξονα.

Ολοκλήρωση της αποδόμησης των αναχρονιστικών αυτοκρατοριών

- Υπάρχουν ευρωπαϊκές χώρες που διατηρούν τις αποικίες τους
- Πορτογαλία,
 - 1962 Ινδοπορτογαλικός πόλεμος για την Γκόα
 - Μακάο, Μοζαμβίκη, Ανδόρα. 1975 λήγει ο πόλεμος για την Μοζαμβίκη και την Ανδόρα και ολοκληρώνεται η αποδόμηση των αναχρονιστικών αυτοκρατοριών.
- Σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση διατηρεί μόνο την Γαλλική Γουινέα, εκεί εδρεύει το Ευρωπαϊκό Κέντρο του Διαστήματος.

Κονγκό, 1960 1/2

Αλεξιπτωτιστές και παραστρατιωτικοί (μισθοφόροι) στο Κονγκό το 1960. Πηγή: <http://www-cgsc.army.mil/CARL>, <https://en.wikipedia.org/wiki/File:Dragonrouge1.jpg>. Άδεια: Public Domain.

Κονγκό, 1960 2/2

- Αλεξιπτωτιστές και παραστρατιωτικοί (μισθοφόροι) στο Κονγκό το 1960.
- Η τεράστια αυτή βελγική αποικία κέρδισε μια προβληματική ανεξαρτησία μετά από λουτρό αίματος και την παρέμβαση αμερικανικών στρατευμάτων.

Ποντισερού 1/2

Διαδηλώσεις στο γαλλικό αποικιακό έδαφος του Ποντισερού υπέρ της ένωσης με την Ινδία. Πηγή: Indian newspaper or government agency, 1954 - <http://photodivision.gov.in/IntroPhotodetails.asp?thisPage=1047>.

Ποντισερύ 2/2

- Διαδηλώσεις στο γαλλικό αποικιακό έδαφος του Ποντισερύ υπέρ της ένωσης με την Ινδία.
- Οι ευρωπαϊκές αποικιακές δυνάμεις προάσπισαν τις αποικίες τους ακόμα και σε περιοχές όπου οι συσχετισμοί ήταν απελπιστικά σε βάρος τους – όπως οι Γάλλοι και οι Πορτογάλοι στις ακτές της Ινδίας.

3^η ενότητα

Ανασκόπηση της Εισαγωγής στη Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία

Γενικό σχήμα της Εισαγωγής στη Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία 1/3

- Τέλος 19^{ου} αιώνα, το ευρωπαϊκό σύστημα δυνάμεων επιβάλλει τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής στο σύνολο του πλανήτη.
- Οι ευρωπαϊκές μητροπόλεις έγιναν κυρίαρχοι της Γης.
- Οι καπιταλιστικοί ανταγωνισμοί παρέσυραν τις ευρωπαϊκές δυνάμεις σε μία καταστροφική δίνη που ξεκινά το 1914 με τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Γενικό σχήμα της Εισαγωγής στη Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία 2/3

- Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος
- Ρωσική Επανάσταση, αμφισβήτηση καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής
- Σκλήρυνση, τερατογένεση
- Ναζισμός και Φασισμός
- Οικονομική κρίση
- Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος.

Γενικό σχήμα της Εισαγωγής στη Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία 3/3

- Μαύρη τρύπα η Ευρώπη το 1945, υπό κηδεμονία η Ευρώπη.
- Ψυχρός Πόλεμος, ισορροπία τρόμου
- Διαδικασία ανασυγκρότησης και ενοποίησης.
- Διεκδίκηση του αποικιακού χώρου
- Κοινωνικός αντίκτυπος, Μάιος 1968.
- 1989, η παλινόρθωση του καπιταλισμού στην Ανατολική Ευρώπη δημιουργεί νέες προσδοκίες.

Νέες προκλήσεις για την Ευρώπη

- Σήμερα, προκλήσεις από νέες δυνάμεις Κίνα, Βραζιλία, Νιγηρία
- Δυσκολία της Ευρώπης να βρει μια αξιοπρεπή θέση στις σύγχρονες ισορροπίες δυνάμεων.
- Πολιτική αστάθεια σήμερα στις ευρωπαϊκές χώρες.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Γιώργος Μαργαρίτης.
«Εισαγωγή στη Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία. Αποαποικιοποίηση». Έκδοση:
1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS243/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

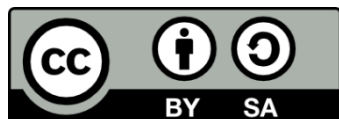
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος 12^{ου} Μαθήματος

Επεξεργασία: Γαβριέλα Λ. Μαζαράκη
Θεσσαλονίκη,
Χειμερινό Εξάμηνο 2013 – 2014

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

